

DESPRE CONFISCAREA EXTINSĂ, INTERPRETAREA EXTENSIVĂ ȘI EFECTUL RETROACTIV AL LEGII PENALE

ON EXTENDED CONFISCATION, EXTENSIVE INTERPRETATION AND RETROACTIVE EFFECT OF CRIMINAL LAW

Mariana GRAMA (TIMOTIN), ORCID: 0000-0002-2633-5381
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 343.272:343(478)(094.5)

e-mail: marianagrama@mail.ru

S-a tot vorbit ultimul timp despre confiscarea extinsă, ba mai mult, chiar și s-au aprobat modificări la articolul corespunzător din Codul penal, doar că ideea a fost ca de obicei nu re... însă, nu este clar, de ce chiar neapărat de fiecare dată pentru a implementa o idee trebuie să sfidăm regulile de drept? Or, există legități, norme, reguli care nu ar trebui încălcate, atunci când implementăm o idee aparent bună. În viziunea noastră, unele sintagme ale textului art.106¹ CP RM adoptat de legiuitor la 21 iulie 2022 [1] sunt abuzive, pentru că acum a devenit o modă să tot fie pornite dosare penale pe componența de îmbogățire ilicită, doar dacă aparent există o suspiciune de bănuială rezonabilă că persoana s-a îmbogățit ilicit. Dacă citim Nota informativă care a însoțit Proiectul de modificare a legii, vedem că legiuitorul nostru nu prea a fost inspirat, atunci când a modificat art.106¹ CP RM, pentru că practic a copiat prevederea similară din Codul penal al României.

Art. 106¹ CP RM a fost modificat cu scopul de a fi aplicat. La alin. (2) citim: „Confiscarea extinsă se dispune, dacă sunt întrunite cumulativ următoarele condiții:

a) valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată în ultimii 5 ani înainte de săvârșirea infracțiunii depășește cu mai mult de 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărâre de Guvern, veniturile dobândite licit de aceasta. Dacă este comisă o infracțiune continuă, **este luată în considerare și perioada până la sfârșitul activității infracționale;**

b) instanța de judecată **își formează convingerea** că bunurile respective pot proveni din activități ilicite. Convingerea instanței **se poate baza inclusiv** pe diferența dintre veniturile dobândite licit și valoarea bunurilor dobândite în aceeași perioadă;

c) au fost săvârșite infracțiunile indicate la alin. (1) pentru care legea prevede o pedeapsă maximă, pedeapsa închisorii pe **un termen mai mare de 4 ani**”.

Nu numai o dată s-a scris și s-a vorbit despre efectul retroactiv al legii penale, dar cu toate acestea, din necunoaștere sau din alte motive, nu se ține cont de prevederile legale, atunci când se aplică legea, în special, de organul de urmărire penală, ulterior și de către instanța de judecată. Este cunoscut că efectul retroactiv al legii penale este o manifestare a principiului umanismului. Putem oare spune aceasta și despre o lege mai aspră care se aplică retroactiv? De unde, în general, astfel de porniri care contravin legislației și principiilor legale? Oare populismul este mai puternic și mai important decât legea?

Legislațiile penale moderne, atunci când vorbesc despre acțiunea legii penale în timp, consacră expres, în normele legale, principiul activității legii penale, ceea ce face și legiuitorul moldav în art. 8 CP RM. Este cunoscut că acest principiu este o consecință a principiului legalității incriminărilor și pedepselor înscris în Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată la 10 decembrie 1948. Același lucru este prevăzut și în art.7 al CEDO. În același context, se expune și art.22 din Constituția Republicii Moldova.

Aceste prevederi, ca și argumente, au fost deja expuse în sesizarea nr. 60a/2014[2] pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal și Codul de procedură penală (confiscarea extinsă și îmbogățirea ilicită), în care autorul susține că aplicarea retroactivă a unei norme noi care agravează situația persoanei este contrară principiului neretroactivității legii penale. Potrivit acestuia, în cazul confiscării extinse legea permite o interpretare incertă și inadmisibilă în procesul penal, dat fiind faptul că condiția dobândirii bunurilor pe o perioadă de 5 ani înainte și după săvârșirea infracțiunii, până la data adoptării sentinței, oferă instanței posibilitatea de a confisca bunurile dobândite anterior săvârșirii infracțiunii. În acest mod, sunt afectate stabilitatea și securitatea raporturilor juridice. Este o abordare cu care suntem, în totalitate de acord, pentru acel moment.

Cu referire la modificarea recentă a normei art.106¹ CP RM avem mai multe neclarități. În primul rând, la lit.a) cu privire la sintagma „*înainte de săvârșirea infracțiunii*” apare întrebarea – când infracțiunea dată este considerată săvârșită? Dat fiind că este o componentă de infracțiune formală, reiese că, odată cu comiterea faptei prejudiciabile infracțiunea este consumată. Acest moment coincide cu săvârșirea infracțiunii? Or, dacă infracțiunea dată este săvârșită într-o formă prelungită sau continuă? De la care moment atunci se va face calculul celor 5 ani înainte de săvârșirea infracțiunii? Din momentul în care s-a sesizat organul de urmărire penală? Coincide acest moment cu momentul săvârșirii infracțiunii? În același timp, sintagma „*este luată în considerare și perioada până la sfârșitul activității infracționale*”, din propoziția 2 lit.a) la fel este confuză. În acest sens, cât de mare poate fi această perioadă: 5 ani, mai mult sau mai puțin de 5 ani?

La lit.b) sintagmele „*și formează convingerea*” și „*se poate baza inclusiv*” la fel lasă loc pentru interpretări care, în viziunea noastră, ar putea fi extensive și defavorabile.

Despre așa-numită intima convingere a judecătorilor s-a scris mai mult și de multe ori am văzut cum în baza intimei convingeri și fără probe suficiente au fost persoanele condamnate. Mai mult, expresia: „Convingerea instanței *se poate baza inclusiv* pe diferența dintre veniturile dobândite licit și valoarea bunurilor dobândite în aceeași perioadă”, înseamnă oare că convingerea se poate forma și fără existența acestei diferențe? Ori existența acestei diferențe totuși este principală?

La fel, nu este clar de ce la lit.c) legiuitorul a optat pentru sintagma „*un termen mai mare de 4 ani.*” De ce nu 2 sau 5 ani, adică infracțiune ușoară sau mai puțin gravă? Termenul de 4 ani îl găsim în legislația României, noi în schimb avem în art.16 CP RM clasificarea infracțiunilor, care, după noi, putea fi luată în considerație. Nu era mai simplu de specificat în alin.(1) art 106¹ CP RM articolul și alineatul concret din articol sancțiunea căruia depășește maximumul de 4 ani de închisoare și a nu include deloc lit.c)

în acest articol? După noi, prevederea dată complică lucrurile, în sensul că organul de urmărire penală și instanța de judecată încă o dată în plus trebuie să consulte legea penală să se convingă că norma incriminată conține o pedeapsă mai mare de 4 ani de închisoare. Ori, la un moment, toate alineatele acestor articole ar putea fi modificate în sensul depășirii termenului de 4 ani? În rest, nu prea este clară logica acestei prevederi. Nu am găsit o explicație nici în Nota informativă care a însoțit Proiectul de modificare.

În viziunea noastră, în general, existența măsurii de siguranță – confiscarea extinsă este una bine-venită, însă oricât de nobil nu ar fi scopul acestei prevederi, ea trebuie să fie una foarte clară și care nu ar genera atât de multe interpretări, în special, extensive și defavorabile. Or, art.3 alin.(2) CP RM expres prevede că interpretarea extensivă defavorabilă a legii penale este interzisă. Mai mult, în *Hotărârea S.W. împotriva Regatului Unit* din 22 noiembrie 1995, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că orice infracțiune trebuie să fie clar definită prin lege; o astfel de cerință este îndeplinită, atunci când o persoană poate cunoaște redactarea ordinului relevant și, dacă este necesar – prin interpretarea acesteia de către instanță, pentru ce acțiuni sau omisiuni poate fi urmărită penal (paragr. 35).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în *Hotărârea Soldatenko împotriva Ucrainei* din 23 octombrie 2008, a remarcat că principiul general al securității juridice este o condiție extrem de importantă, atunci când este vorba de privarea de libertate și a subliniat că articolul 5 §1 din Convenția din 1950 pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale nu se referă doar la dreptul național, ci și la „calitatea legii”, impunând ca legea să corespundă statului de drept. „Calitatea legii” înseamnă că atunci când o lege națională prevede posibilitatea privării de libertate, o astfel de lege trebuie să fie suficient de accesibilă, clar formulată și previzibilă în aplicarea sa, pentru a elimina orice risc de arbitrar (paragr. 111).

Respectarea cerințelor de claritate și previzibilitate ale normelor de incriminare este deosebit de importantă, având în vedere specificul dreptului penal și consecințele condamnării penale, întrucât urmărirea penală este supusă unor eventuale ingerințe excesive în drepturile și libertățile omului.

Referințe:

1. Monitorul Oficial, nr. 246-250 din 05.08.2022 <https://monitorul.gov.md/ro/monitorul/view/pdf/2544/part/1#page=6>
2. Hotărârea nr.6 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal și Codul de procedură penală (*confiscarea extinsă și îmbogățirea ilicită*) (*Sesizarea nr. 60a/2014*), 16 aprilie 2015 <https://www.constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/ro-h616042015ro7aa42.pdf>
3. Sesizarea nr. 84g din 13 iunie 2022 privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor articolului 330² alin. (1), (2) din Codul penal https://www.constcourt.md/public/ccdoc/sesizari/84g_2022.06.13.pdf